

Canonici, sed tamdiu reditus ipsius percipiat, quamdiu persistit in docendo. Quod si forte in duobus Magistris Metropolitanæ Ecclesiæ gravatur, Theologo juxta modum prædictum ista provideat, Grammatico vero in alia Ecclesiâ suâ Civitatîs suæ Diocesi, quod sufficere valeat, faciât provideri.

Refertur in c. quia nonnullis, de magistris. In Concilio Lateranensi III. sub Alexandro Papa III. can. 8. provîsum jam fuerat de Magistro in unaquaque Cathedrali Ecclesiâ constituendo. Istud vero Lateranense quartum adjungit, & de Theologo pariter constituendo. Deinde Concilium Tridentinum hæc utraque instaurat, sess. 5. cap. 1. de reform. Istis Synodicis sanctionibus conformia sunt Gallicana edita tum in Concordato Bononiensi, tum in Comitibus Aurelianensibus sub Carolo IX. tum in Blesensibus sub Henrico III. artic. 33. Porro Canon iste undecimus Lateranensis, necnon cap. 1. sess. 5. Tridentinae Synodi, & art. 8. & 9. Comitiorum Aurelianensium decernunt, Magistrum, & Doctorem Theologum eligendos esse ab Episcopo cum consilio Capituli, & quando sic actum fuit, res bene cessit, quia non eligebantur ad præbandam Theologiam nisi Clerici perspectæ virtutis; sed ut omnia sancte constituta temporis progressu in deteriora ruunt, usus demum invaluit, ut per resignationes in favorem, sic etiam iudicantibus supremis regni Curîs, tam præbandæ Theologales, quam curatæ beneficia, remota omni electione, acquirantur & conferantur. Offitium Theologi ad docendum præbandati assignatur istud, Comitiorum Aurelianensium art. 8. *Ut singulis diebus Dominicis, & festis in Ecclesiâ concionetur. Aliis vero diebus ter in hebdomada sacram Scripturam publice exponat, quibus interesse Canonici compellantur per distributionum subtractionem.* Quia vero functiones istæ studium exigunt, animique præparationem, eidemque Theologo minus incumbit de occurrentibus ambiguitatibus & Theologicis atque Canoniciis questionibus, perite respondendi, tempus illi ad studium profus est necessarium; ideoque licet a Choro abist, sic tamen reputatur præsens, ut omnes acquirat sibi distributiones. Id statuitur in Concordato Bononiensi a Leone decimo Papa & Francisco primo Rege, tit. de Collationibus, §. 1. his disiectis verbis: *Et ut liberius studio vacare possit, etiam si absens fuerit a Divinis, habeatur pro præsentem, ut nihil perdat. Rebussus in eum locum; Et sic (inquit) nec distributiones, anniversaria, nec aliud adventitium amittere debet, per hoc verbum, nihil.* (Et aliquando post:) *Et hoc suadet pro istum textum, qui fingit eum præsentem in divinis, qui si esset vere præsens in divinis, distributiones haberet, c. unico, de Cler. non resid. in 6. sic & quando sicut, ut tantum operetur sicut in casu sicut, quantum veritas in casu vero: l. filio quem pater, ff. de liberis & posthum. & l. si filius fam. ff. si cert. per c. cum dilectus, & c. ad audientiam, de Cler. non resid. cum denario fraudari non debeant in vinea Domini operantes, cap. in. de Magistris. Istidem quibus Concordatum verbis in gratiam Doctoris Theologi specialiter ad hoc præbandati, cùm fuerat decretum Basileense, & Pragmatica Sanctio, tit. de Collationibus, §. sequitur: supervacaneum esset plures hæc de re (quæ sane multe sunt) auctoritates, præsertim Curiarum & Doctorum Galliarum, huc congerere. Simili de causa Concilium Tridentinum decernit sessione 24. cap. 8. de reform. Pœnitentiæ ab Episcopo institutum, dum Confessiones in Ecclesiâ audit, interim præsentem in Choro censendum. Gonzalez in Cancellariæ regulam 8. n. 180. docet provîsum Præbandæ Theologicæ, censendum esse pro præsentem in Choro quoad distributiones lucrandas, tamen studiorum causa abist.*

17. Can. XII. Providet Monasteriorum reformationi duplici viâ, per Provincialia Capitula singulis trienniis instauranda, & per frequentes visitationes. Denique hæc decernit illud etiam prohibemus, ne quis in diversis Monasteriis locum Monachi habere præsumat, nec unus Abbas pluribus Monasteriis præsidere præsumat. Similiter Concil. Agathense statuit can. 57. *Unum Abbatem duobus Monasteriis præsidere interdicitur.* Sacri pariter Canones prohibent unum Clericum duobus Ecclesiis: scilicet Chalcedonensis can. 10. & septimus, hoc est Nicænæ Synodi secundæ can. 13. hoc uno excepto, si una ex duabus sit ad breve tempus commendata: c. qui plures, & c. relatio, 21. q. 1.

18. Can. 23. Prohibet, ne novæ instituatur Cœnobia religione: cui tamen paulo post derogatum est institutione Ordinum Mendicantium sanctorum Dominici, & Francisci, multorumque subsequentium Ordinum.

Can. XIV. Ut Clericorum mores & actus in melius referantur, continenter & caste vivere studeant universi,

præsertim in sacris Ordinibus constituti ab omni libidinis vitio præcaveant; maxime illo, propter quod ira Dei venit de celo in filios dissidentia: quatenus in conspectu Dei omnipotentis puro corde ac mundo corpore valeant ministrare. Ne vero facilitas venia incentivum tribuat delinquendi, statuimus, ut qui deprehensi fuerint incontinentia vitio laborare, prout magis aut minus peccaverint, punientur secundum canonicas sanctiones, quas effecimus & districtius præcipimus observari: ut quos Divinus timor a malo non revocet, temporalis saltem poenæ a peccato cohibeat. Si quis igitur hæc de causa suspensus Divina celebrare præsumpsit, non solum Ecclesiasticis beneficiis spoliatur, verum etiam pro hac duplici culpa perpetuo deponatur. Prelati vero, qui tales præsumpserint in suis iniquitatibus suscinere, maxime obtentu pecuniæ, vel alterius commodi temporalis, pari subjaceant ultioni. Qui autem secundum regionis suæ morem non abdicarunt copulam conjugalem, si lapsi fuerint, gravius puniantur, cum legitimo matrimonio possint uti. Profertur in c. ut Clericorum, de vita & bon. Cler.

Can. XV. *A crapula & ebrietate omnes Clerici diligenter abstineant. Unde vinum sibi temperent, & se vino: nec ad bibendum quisquam incitetur, cum ebrietate & mentis inducat exilium, & libidinis provocet incentivum. Unde illum abusu decernimus penitus abolendum, quo in quibusdam partibus ad potus aequales suo modo se obligant potatores, & ille iudicio talium plus laudatur, qui plures inebriat, & calices facundiores exhaurit; si quis autem super his culpabilem se exhibuerit, nisi a superiore communius satisfecerit competenter, a beneficio vel officio suspendatur. Venationem & aucupationem universis Clericis interdicitur: unde nec canes nec aves ad aucupandum habere præsumant.*

Can. a crapula de vita & honest. cleric. De venatione autem Clericorum edixit Concilium Agathense canon. 55. & Eponeense can. 3. & secundum Matificonense can. 13.

19. Can. XV. *Clerici officia vel commercia secularia non exercent, maxime inhonesta. Mimis, jocularibus, & histrionicis non intendunt; & tabernas prorsus evitent, nisi forte causa necessitatis in itinere confituti. Ad aleas & taxillos non ludant, nec hujusmodi ludi intersint. Coronam & tonsuram habeant congruentem, & se in officiis divinis & aliis bonis exercent studiis diligenter. Classis deferant desuper indumenta, nimia brevitate vel longitudine non notanda. Panis ruberis, & viridibus, nec non manicis aut solularibus consutiis seu rostratis, frans, sellis, pectoralibus, calcaribus decoratis, aut aliam superfluitatem gerentibus, non utantur; sed nec annulos ferant, nisi quibus competit ex officio dignitatis.*

Allegatur c. clerici officia, de vita & honest. cleric. Notabilis est Concilii quarti Carthagenensis canon. 45. *Clericus professionem suam & in habitu & in incessu probet: & nec vestibus nec calceamentis decorem quarat.* Idem hic Lateranensis canon. 16. sic edicit: *Pontifices autem in publico & in Ecclesiâ superindumentis omnes utantur, nisi Monachi fuerint, quos oportet deferre habitum monachalem.* Hoc idem de retinendo dum hæc Clericis olim professis Monachis habitu monachali ac regulari, jandudum statuerat Synodus Œcumenica VIII. cap. 14.

20. Can. XVII. *Dolentes referimus, quod non solum quidam minores Clerici, verum etiam aliqui Ecclesiarum Prelati, circa comestiones superfluas, & confabulationes illicitas, ut de aliis tacemus, fere medietatem noctis expendunt, & somno residuum relinquunt, vix ad diurnum concentum avium excitantur, transcurrunt undique continuata syncopa matutinum. Sunt & alii, qui Missarum celebrant solemniam vix quater in anno, & quod deverius est, interesse contemnunt: & si quando dum hæc celebrantur, intersunt, chori silentium fugientes, intendunt exterius colloquutionibus laicorum, dumque auditum ad indebitos sermones effundunt, aures intentas non porrigunt ad divina. Hæc igitur & similia sub poenâ suspensionis penitus inhibemus: districte præcipimus in virtute obedientie, ut divinum Offitium diurnum pariter & nocturnum, quantum eis Deus dederit, studiose celebrent pariter & devote.*

C. dolentes, de celebr. Missar. ubi glossa insignis vocem hæc studiose exponit quantum ad officium oris, ut distincte & sine syncopa pronuncietur: vocem autem devotè, quantum ad officium cordis & mentis attentionem, dicente Apostolo 1. Cor. 14. *Orabo spiritu, orabo & mente; psallam spiritu, psallam & mente.* Quo loco spiri-

spiritus respirationem ac oris prononciationem significat: mens vero internum affectum. Caveat Clericus, ne illorum condemnatione involvatur, de quibus expositulatur Dominus, Matth. 15. *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me.*

Can. XVIII. *Sententiam sanguinis nullus Clericus dicat aut proferat: sed nec sanguinis vindictam exercent, aut ubi exercetur, interst. Si quis autem hujusmodi occasione statui, Ecclesiis vel personis Ecclesiasticis aliquid præsumpsit inferre dispendium, per censuram Ecclesiasticam compescatur. Nec quisquam Clericus litteras scribat, aut dicat pro vindictâ sanguinis destinandas. Unde in euriis Principum hæc sollicitudo non Clericis, sed laicis committatur. Nullus quoque Clericus ruptariis aut ballistariis, aut hujusmodi visis sanguinum præparatur, nec illam Chirurgiæ partem Subdiaconus, Diaconus, vel Sacerdos exercent, quæ adulationem vel incisionem inducit. Nec quisquam purgationi aquæ ferventis, vel frigidæ, seu ferri candentis ritum cujuslibet benedictionis aut consecrationis impendat. Satis nihilominus prohibitionibus de monomachis, sive duellis antea promulgatis. c. sententiam, ne Cler. vel Monachi negot.*

Can. XIX. *Firmiter prohibemus, ne profana suppellectilia in Ecclesiis admittantur, nisi propter hostiles incursus, aut incendia repentina, seu alias necessitates urgentes ad eas oporteat habere refugium; sic tamen ut necessitate cessante, res in loca pristina reportentur. Præcipimus quoque, ut oratoria, vasa, corporalia, & vestimenta ministrorum munda & nitida conserventur. Nimis enim videtur absurdum in sacris sordes negligere, quæ dedecore etiam in profanis. citatur c. 2. de custodia Eucharist.*

Can. XX. *Statuimus, ut in cunctis Ecclesiis Chrismata & Eucharistia sub fidelis custodia clavibus adhibitis conserventur: nec possit ulla temeraria manus extendi ad aliqua horribilia vel nefaria exercentia. Si vero is, ad quem spectat custodia, ea incaute reliquerit, tribus mensibus ab officio suspendatur. Et si pro eius incuriam aliquid nefandum inde contigerit, gravius subjaceat ultioni. c. 1. de cust. Euch.*

Can. XXI. *Omnis utriusque Sexus fidelis postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua sola peccata confiteatur fideliter semel in anno proprio Sacerdoti, & inquit sibi poenitentiam studeat pro viribus adimplere, succipiens reverenter ad minus in Pascha Eucharistie sacramentum: nisi forte de consilio proprii Sacerdotis ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab ejus perceptione duxerit abstinendum: alioquin & vivens ab ingressu Ecclesiæ arceatur, & mortuus Christiana careat sepultura. Unde hoc salutare statutum frequenter in Ecclesiis publicetur; ne quisquam ignorantia cecitate vel lamen excusationis assumat. Si quis autem alieno Sacerdotei voluerit iusta de causa sua confiteri peccata, licentiam prius postulet, & obtineat a proprio Sacerdote, cum aliter ille ipse non possit solvere & ligare. Sacerdos autem sit discretus & cautus, ut more periti medici superfundat vinum & oleum vulneribus sauciati: diligenter inquirens & peccatorum circumstantias, & peccati, per quas prudenter intelligat, quale illi consilium debeat exhibere, & cujusmodi remedium adhibere, diversis experimentis utendo ad sanandum agrorum. Caveat autem omnino, ne verbo, signo, vel alio quovis modo produat aliquatenus peccatorem: sed si prudentiori consilio indigerit, illud absque ulla expressione persona caute requirat. Quoniam qui peccatum in poenitentiâ iudicio sibi decretum præsumpsit revelare, non solum a Sacerdotali officio deponendum decernimus, verum etiam ad agenda perpetuum poenitentiam in arctum monasterium tradendum.*

Allegatur in c. omnis utriusque sexus, de poenit. & remission. Olim ex decreto Fabiani Papæ, & sub Decio persecutore Martyris, citato in c. Et si non frequenter, de consec. dist. 2. deinde ex Concilii Agathensis can. 18. Christi fideles non aliter impediti, obligatione astricti erant Eucharistiam ter in anno sumendi, in Navitate Christi, in ejusdem Resurrectione, & in festo Pentecostes.

Hoc sciendum, proprium Confessarium esse omnem Sacerdotem habentem ordinariam jurisdictionem in assignato sibi loco: qualem nanciscitur Parochus intra parochiæ suæ limites: Episcopus etiam in Diocesi suæ finibus: & Romanus Papa in universo terrarum Orbe supra omnes Christianos. Nec solum isti censendi sunt in ordine Sacramentalis confessionis proprii Sacerdotes, sed insuper illi omnes, quibus ordinarii Prelati suam contulerunt jurisdictionem. Anterioribus quidem secularis, atque adeo tempore hujusmodi Lateranensis Concilii, & deinceps usque ad Tridentinum, Parochi potestatem potestatem suam propriam delegandi jurisdictionem etiam

inconsultis Episcopis, suaeque vices Sacerdotibus pro suo arbitrio ad confessiones poenitentium excipiendas conferendi: sed Parochis illa potestas adempta postmodum fuit in Concilio Tridentino, solumque Presulibus reservata, sess. 23. cap. 15. ita faciente: *Quoniam Presbyteri in sua ordinatione a peccatis absolvendi potestatem accipiunt: decernit tamen sancta Synodus, nullum etiam Regularem posse confessiones secularium, etiam Sacerdotum, audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut parochiale beneficium habeat, aut ab Episcopo per examen, si illi videbitur esse necessarium, aut alias idoneus iudicetur, & approbationem, que gratis detur, obtineat: privilegiis & consuetudine quacunquæ etiam immemorabili non obstantibus.* Ique demum ubique ferme terrarum viget usus, ut delegata jurisdictione hujusmodi non nisi ab Episcopo obtineatur. Ceterum id quod aliquando licuit Parochis, multo magis & fortiori jure licuit Episcopo, quacunquæ illius Diocesis pretenditur, quippe cujus jurisdictioni & Parochi ipsi, & parochiani omnes subiunguntur: nisi velit peculiari sanctione Episcopus alicubi confessarios etiam aliquando a se probatos, a Parochis ipsis novam pro tempore Paschali suscipere approbationem. Certe usus obtinet universalis decreto Tridentino conformis, ut omnino sufficit delegatio ab Episcopo obtenta. Idque communi consensu docent Summite. Toletus lib. 3. cap. 10. idemque cap. 13. num. 4. & 15. idemque iterum lib. 6. cap. 11. num. 4. & Bonacina de poenit. disp. 5. q. 7. art. 1. 4. & 5. alique similit. Nec vero Episcopus minus esse proprius habendus Sacerdos in tota sua Diocesi, quam in suis parochiis Parochi, Quinetiam intermedium inter istud Lateranense ac Tridentinum tempore decretum editum est, & juri Canonico infernum, quo damnata est ut hæretica illa Joannis de Poliaci Doctoris Parisiensis propositio: *Quod poenitentes confessi Sacerdotibus habentibus generalem potestatem audiendarum confessionum teneantur eadem peccata iterum proprio Parochio confiteri.* Ipse quoque Poliacus suum retractavit errorem, & sollicite tum publice tum privatim contrariam docuit veritatem, supermæque Sedis definitionem: ut fidem facit Joannes Papa XXII. cap. vas electionis, in extrav. comm. tit. de hæreticis. Ut sit inexcusabilis protervia, si quis & Cathedrali Apostolicæ contumax, & Episcopali dignitati iniurius illam ausit hæresim ab inferis excitare reddivivam.

Can. XXII. *Cum infirmitas corporalis nonnunquam ex peccato proveniant, dicente Domino languido quem sanaverat: *Vade & amplius noli peccare, ne deterius aliquid tibi contingat: decreto presenti statuimus, & districte præcipimus Medicis corporum, ut cum eos ad infimos vocari contigerit, ipsos ante omnia moveant & inducant, quod Medicis advocent animarum: ut postquam infirmis fuerit de spiritali salute provisum, ad corporalis medicinæ remedium salubrius procedatur, cum causa cessante cesset effectus. Hoc quidem inter alia huic causam dedit edictio, quod quidam in agritudinis lecto iacentes, cum eis a Medicis suaderet, ut de animarum salute disponant, in desperationis articulum incidunt, unde facilius mortis periculum incurrant. Si quis autem Medicorum hujus nostræ constitutionis, postquam per prelatos locorum fuerit publicata, transgressore extiterit, tamdiu ab ingressu Ecclesiæ arceatur, donec pro transgressione hujusmodi satisfecerit competenter. Ceterum cum anima sit multo pretiosior corpore, sub interminatione anathematis prohibemus, ne quis Medicorum pro corporali salute aliquid agrorum suadeat, quod in periculum anime convertatur. c. cum infirmitas, de poenit. & remis.**

22. Can. XXIII. *Ne pro defectu Pastoris gregem Dominicum lupus rapax invadat, aut in facultatibus suis Ecclesiâ viduata grave dispendium patiatur, volentes in hoc etiam occurrere periculis animarum, & Ecclesiarum indemnitatibus providere, statuimus ut ultra tres menses Cathedralis vel Regularis Ecclesiæ Prelato non vacet, infra quos, iusto impedimento cessante, si electio celebrata non fuerit, qui eligere debuerant, eligendi potestate careant ea vice, ac ipsa eligendi potestas ad eum, qui proximo præesse dignoscitur, devolvatur. Is vero ad quem devoluta fuerit potestas, Dominum habens præ oculis, non differat ultra tres menses, cum Capituli sui consilio & aliorum prudentium virorum, viduam Ecclesiam de persona idonea ipsius quidem Ecclesiæ vel alterius, si digna non reperitur in illa, canonicè ordinare, si canonicam voluerit effugere ultionem.*

C. ne pro defectu, de election. Ceterum insequentibus temporibus cesarunt Episcoporum electiones, quæ hoc decimo-tertio Sæculo ab Ecclesiæ primordiis usu viguerant, exceptis Imperialibus ad Episcopatus nominationibus.